

POSTANOWIENIE

Dnia 10 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie r. pr. **M. P.** obwinionej o popełnienie przewinienia dyscyplinarnego z art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych w zw. z art. 14 ust. 2 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego w zw. z art. 60 pkt 8 lit. h ustawy o radcach prawnych w zw. z § 7 ust. 1 regulaminu zasad wypełniania obowiązku doskonalenia zawodowego przez radców prawnych i zadań organów samorządu służących zapewnieniu przestrzegania tego obowiązku,
po rozpoznaniu 10 czerwca 2024 r. w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej na posiedzeniu, kasacji obwinionej od orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie z 4 października 2023 r., sygn. akt [...], utrzymującego w mocy orzeczenie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych [...] z 8 lutego 2023 r., sygn. akt [...],

postanowił:

- I. oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną;
- II. zasądzić od obwinionej M. P. na rzecz Skarbu Państwa kwotę 20 (dwudziestu) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

[M. T.]

UZASADNIENIE

Wnioskiem z 8 listopada 2022 r. rzecznik dyscyplinarny Okręgowej Izby Radców Prawnych [...] wystąpił do Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych [...] o ukaranie radcy prawnego M. P., obwinionej o to, że w okresie od dnia 1 stycznia 2018 r. do dnia 31 grudnia 2020 r., stanowiącym [...] Cykl Szkoleniowy, w W. nie brała udziału w szkoleniach zawodowych na zasadach określonych przez właściwy organ samorządu, skutkiem czego nie uzyskała minimalnej liczby 40 punktów szkoleniowych, to jest nie uzyskała żadnych punktów za szkolenia zawodowe z wymaganych 40, co stanowi naruszenie art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych (tekst jednolity Dz.U. z 2020 r. poz. 75 ze zm.) w zw. z art. z art. 14 ust. 2 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego (w brzmieniu ustalonym Uchwałą nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014 r. w sprawie Kodeksu Etyki Radcy Prawnego) w zw. z art. 60 pkt 8 lit. h ustawy o radcach prawnych w zw. z par. 7 ust. 1 Regulaminu zasad wypełniania obowiązku doskonalenia zawodowego przez radców prawnych i zadań organów samorządu służących zapewnieniu przestrzegania tego obowiązku (tekst jednolity uchwała nr 295/X/2018 Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 12 lipca 2018 r.), co stanowi naruszenie obowiązku zawodowego.

Okręgowy Sąd Dyscyplinarny Okręgowej Izby Radców Prawnych [...] orzeczeniem z 8 lutego 2023 r., sygn. akt [...], uznał obwinioną radcę prawnego M. P. winną popełnienia zarzucanego jej przewinienia dyscyplinarnego i wymierzył jej karę upomnienia. Ponadto, na podstawie art. 70⁶ ust. 2 ustawy o radcach prawnych, obciążył obwinioną kosztami postępowania dyscyplinarnego w wysokości 1.927 zł.

Odwołanie od tego orzeczenia wniosła obwiniona, zaskarżając je w całości i zarzucając mu nadinterpretację przepisu art. 64 ust 1 ustawy o radcach prawnych na skutek przyjęcia, że w okolicznościach sprawy poprzez niewypełnienie obowiązku doskonalenia zawodowego o którym mowa w art. 14 ust. 2 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, naruszyła obowiązek zawodowy polegający na wyjątkowo formalistycznym podejściu do kwestii wypełniania obowiązków doskonalenia zawodowego w stosunku do osób w podeszłym wieku, a więc z niepełnosprawnościami.

Jednocześnie skarżąca zarzuciła rażące naruszenie art. 70⁶ ust. 3 ustawy o radcach prawnych w związku z par. 1 ust. 2 Uchwały Nr 86/IX/2015 Krajowej

Rady Radców Prawnych z dnia 20 marca 2015 r., w sprawie określenia wysokości zryczałtowanych kosztów postępowania dyscyplinarnego i wniosła o zmianę zaskarżonego orzeczenia i uniewinnienie.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie orzeczeniem z 4 października 2023 r., sygn. akt [...], utrzymał w mocy zaskarżone orzeczenie w całości. Ponadto zasądził od obwinionej koszty postępowania odwoławczego w zryczałtowanej kwocie 2.000 zł., na rzecz Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie.

Kasację od orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie z 4 października 2023 r. wywiodła obwiniona.

Zaskarżonemu orzeczeniu zarzuciła rażące naruszenie prawa, tj.:

1. odnośnie do części orzeczenia utrzymującego w mocy orzeczenie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych [...] o winie i szkodliwości społecznej czynu - niezastosowania art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. w związku z art. 66 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych;
2. naruszenie art. 70⁶ ust. 2 ustawy o radcach prawnych poprzez zasądzenie od obwinionej kosztów postępowania, gdy obwiniona nie popełniła zarzucanego jej czynu,
3. naruszenie § 1 Uchwały Nr 86/IX/2015 Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 20 marca 2015 r. w sprawie określenia wysokości zryczałtowanych kosztów postępowania dyscyplinarnego polegające na obciążeniu obwinionej kosztami postępowania dyscyplinarnego niewspółmiernie wysokimi w stosunku do nakładu pracy.

Podnosząc te zarzuty skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez uchylenie w całości orzeczenia Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych [...] i uniewinnienie obwinionej ewentualnie przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Dodatkowo wniosła o wstrzymanie wykonania zaskarżonego orzeczenia do czasu rozpoznania skargi kasacyjnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest oczywiście bezzasadna, co prowadzi do jej oddalenia.

I. Zgodnie z art. 62³ ustawy o radcach prawnych kasacja w postępowaniu dyscyplinarnym radców prawnych może być wniesiona z powodu rażącego naruszenia prawa, jak również rażącej niewspółmierności kary dyscyplinarnej. Podkreślenia także wymaga, że nie każde formalne naruszenie prawa procesowego ma charakter rażący, a tym samym nie każde uchybienie zasadom procedury winno skutkować koniecznością powtórzenia postępowania, w którym takie uchybienie wystąpiło. O rażącym charakterze obrazy prawa nie decyduje bowiem oczywistość jego naruszenia, ale istotny wpływ na przebieg postępowania dyscyplinarnego lub prawidłowość wydanego rozstrzygnięcia (zob. w szczególności postanowienie Sądu Najwyższego z 26 marca 2010 r., SDI 1/10, LEX nr 1615615).

Zarzut naruszenia art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. w związku z art. 66 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych nie jest zasadny. Skarżąca nie wskazuje „innej okoliczności wyłączającej ściganie”, która nie może być dowolna, zatem powinna mieć zakotwiczenie w ustawie lub w umowie międzynarodowej, czyli wskazywać na dalsze (odrębne) źródło prawa, które otwierałoby kwestię zastosowania art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. Brak jest tego we wniosku. Natomiast wiek, nie jest okolicznością wystarczającą do stosowania tej negatywnej podstawy procesowej. Ocena ta wynika z następujących przyczyn.

1. Kasacja nie kwestionuje prawa korporacyjnego, czyli obowiązku udziału w szkoleniach zawodowych na zasadach określonych przez właściwy organ samorządu. Przykładowo nie zarzuca sprzeczności art. 14 KERP z ustawą lub Konstytucją. Zgodnie z uchwałą nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z 22 listopada 2014 r. w sprawie Kodeksu Etyki Radcy Prawnego radca prawny ma obowiązek dbać o rozwój zawodowy poprzez kształcenie ustawiczne. Radca prawny obowiązany jest brać udział w szkoleniach zawodowych na zasadach określonych przez właściwy organ samorządu (art. 14)

2. Obowiązek szkolenia jest jasny i konkretny. Zgodnie z uchwałą nr 295/X/2018 Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych z 12 lipca 2018 r. w sprawie ogłoszenia tekstu jednolitego uchwały w sprawie Regulaminu zasad wypełniania obowiązku doskonalenia zawodowego przez radców prawnych i zadań organów samorządu służących zapewnieniu przestrzegania tego obowiązku Obowiązek doskonalenia zawodowego uważa się za wypełniony, jeżeli w każdym

cyklu szkoleniowym radca prawny uzyska minimalną liczbę 40 punktów szkoleniowych. Radcowie prawni wpisani na listę radców prawnych w trakcie cyklu szkoleniowego, są zobowiązani do uzyskania punktów szkoleniowych w liczbie proporcjonalnej do okresu pozostałego do końca tego cyklu, liczonego w pełnych miesiącach kalendarzowych poczynając od miesiąca następującego po miesiącu, w którym powstał obowiązek doskonalenia zawodowego. Z obowiązku doskonalenia zawodowego zwolnieni są radcowie prawni niewykonujący zawodu będący emerytami, rencistami lub pobierającymi świadczenie przedemerytalne (§ 7).

3. Obowiązek jest równy, czyli jednakowy dla radców prawnych wykonujących zawód.

4. Wiek nie jest kryterium zwalniającym radcę prawnego od obowiązku doskonalenia zawodowego.

5. Prawodawca korporacyjny nie pomija wieku, wszak z obowiązku doskonalenia zawodowego zwolnieni zostali radcowie prawni niewykonujący zawodu będący emerytami, rencistami lub pobierającymi świadczenie przedemerytalne.

6. Tak ścisła regulacja i wąskie wyłączenie podmiotowe uprawnia stwierdzenie, że obowiązek doskonalenia zawodowego jest adresowany do wszystkich radców wykonujących zawód, czyli bez względu na wiek. Dyskryminacja w zatrudnieniu ze względu na wiek jest niedopuszczalna.

7. Innymi słowy skarżąca nie wskazuje przepisu, który stanowiłby dla niej podstawę do zasadnego kontestowania obowiązującej regulacji lub pozwalał na odstępianie od obowiązku szkolenia w jej indywidualnej sytuacji, tym bardziej, że z uzasadnienia orzeczenia wynika, iż w niekrótkim cyklu szkoleniowym nie uzyskała żadnego punktu.

Art. 60 pkt 8 lit. h ustawy o radcach prawnych uprawnia Krajową Radę Radców Prawnych do uchwalania regulaminów „dotyczących dopełnienia obowiązku zawodowego radców prawnych w zakresie doskonalenia zawodowego i uprawnień organów samorządu służących zapewnieniu przestrzegania tego obowiązku przez radców prawnych”.

Stan faktyczny oraz kwalifikacja prawna przyjęta przez organy samorządu radców prawnych, w zakresie zachowania obwinionej, nie budzą wątpliwości.

Nieuzyskanie przez radcę prawnego minimalnej wymaganej liczby punktów szkoleniowych jest równoznaczne z niewypełnieniem obowiązku doskonalenia zawodowego.

Obwiniona nie wystąpiła o zwolnienie z ciążącego na niej obowiązku doskonalenia zawodowego. Z § 10 ust. 2 Regulaminu wynika, że „w szczególnie uzasadnionych przypadkach właściwa rada okręgowej izby radców prawnych lub upoważnione przez nią prezydium może zwolnić radcę prawnego z wypełnienia obowiązku doskonalenia zawodowego lub zmniejszyć jego wymiar”. Obwiniona nie uzyskała takiego zwolnienia z obowiązku doskonalenia zawodowego.

II. Odnosząc się do zarzutu niewspółmierności kary, wskazać trzeba, iż zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, kara rażąco niewspółmierna, to kara nie dająca się zaakceptować, odbiegająca znacznie od wzorca kary zgodnego z sądowymi dyrektywami jej wymiaru (postanowienie Sądu Najwyższego z 4 marca 2016 roku, sygn. akt SDI 76/15, Lex nr 2004212). Zatem rażąca niewspółmierność kary zachodzi jedynie w wypadkach znacznych dysproporcji pomiędzy karą wymierzoną a karą sprawiedliwą. Na kwestię wymiaru kary w postępowaniu dyscyplinarnym rzutuje również to, że korporacyjne sądy dyscyplinarne, jako najlepiej znające realia wykonywania zawodu kształtują poziom sankcji za delikty dyscyplinarne członków poszczególnych korporacji. Sąd Najwyższy w ramach postępowania kasacyjnego może wkraczać w ich domenę wyłącznie w sytuacjach wymierzenia kar skrajnie niesprawiedliwych, które w sposób diametralny odbiegają od kar, które powinny być wymierzone w wyniku prawidłowego zastosowania dyrektyw wymiaru kary (postanowienie Sądu Najwyższego z 27 lipca 2016 roku, SDI 18/16, Lex nr 2107106).

Wymierzona w niniejszej sprawie kara upomnienia jest karą łagodną, adekwatną do wagi popełnionego przewinienia dyscyplinarnego oraz stopnia jego społecznej i korporacyjnej szkodliwości. Popełniony delikt dyscyplinarny ma charakter umyślny i podważa zaufanie do obwinionej jako radcy prawnego. Dolegliwość kary, nie przekracza stopnia zawinienia a także spełnia wymogi prewencji generalnej oraz prewencji indywidualnej.

III. Z tych samych względów, które zdecydowały o nieuwzględnieniu pierwszego z podniesionych zarzutów, nie zasługiwał na uwzględnienie zarzut

naruszenia art. 70⁶ ust. 2 ustawy o radcach prawnych poprzez zasądzenie od obwinionej kosztów postępowania.

Koszty są pochodne od wyniku sprawy, a skoro nie ma podstaw do podważenia orzeczenia dyscyplinarnego, to koszty nie podlegają samodzielnej kontroli przed Sądem Najwyższym. Koszty mieszczą się w granicach określonych w uchwale Nr 86/IX/2015 Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 20 marca 2015 r. w sprawie określenia wysokości zryczałtowanych kosztów postępowania dyscyplinarnego dotyczącej zryczałtowanych kosztów postępowanie i wobec niepowodzenia kasacji Sąd Najwyższy nie może miarkować tych kosztów na podstawie § 1 ust. 2 tej uchwały.

Sąd dyscyplinarny dokonał własnej oceny zasadności obciążenia obwinionej kosztami.

Przepis art. 70⁶ ust. 1 ustawy o radcach prawnych, jest jednoznaczny - w razie ukarania koszty postępowania ponosi obwiniony. W pozostałych przypadkach koszty dochodzenia i postępowania przed okręgowym sądem dyscyplinarnym pokrywa właściwa okręgowa izba radców prawnych, a koszty postępowania przed Wyższym Sądem Dyscyplinarnym – Krajowa Izba Radców Prawnych. Koszty postępowania dyscyplinarnego stanowią wszelkie wydatki poniesione w związku z tym postępowaniem.

Obwiniona jako ukarana i niezwolniona od uiszczenia kosztów, obowiązana była pokryć koszty procesu o czym słusznie orzekł sąd dyscyplinarny pierwszej i drugiej instancji. Uchwała Krajowej Rady Radców Prawnych z 20 marca 2015 r. Nr 86/IX/2015 w sprawie określenia zryczałtowanych kosztów postępowania dyscyplinarnego uzależnia wysokość kosztów – określonych w formie opłaty, od liczby i czasochłonności czynności procesowych, rozpraw i posiedzeń oraz rodzaju i stopnia złożoności sprawy. Opłata w postępowaniu przed okręgowym sądem dyscyplinarnym lub Wyższym Sądem Dyscyplinarnym w I instancji wynosi od 500 do 3000 zł, natomiast w postępowaniu przed Wyższym Sądem Dyscyplinarnym w II instancji opłata ta wynosi od 1000 do 3000 zł.

Rozmiar zryczałtowanych kosztów orzeczonych przez sąd dyscyplinarny mieścił się zatem w granicach określonych przepisami § 1 ust. 1 pkt 1 i 2 Uchwały oraz art. 70⁶ ust. 1 i 3 ustawy o radcach prawnych.

W aspekcie kosztów obowiązuje zasada instancyjności postępowania. Skoro kasacja nie jest zasadna, to nie ma podstaw do zmiany wcześniejszych orzeczeń o kosztach.

Z tych przyczyn uzasadnione jest stwierdzenie, iż kasacja jest oczywiście bezzasadna i dlatego orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 535 § 1 i § 3 k.p.k. w zw. z art. 523 § 1 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych.

O kosztach postępowania przed Sądem Najwyższym orzeczono na podstawie art. 74¹ pkt 1 ustawy z 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych w zw. z art. 618 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. z § 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2003 r. w sprawie wysokości i sposobu obliczania wydatków Skarbu Państwa w postępowaniu karnym (tekst jednolity Dz.U. z 2013 r. poz. 663 ze zm.), zasądzając od obwinionej na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe w wysokości 20 zł.

Z tych względów Sąd Najwyższy oddalił kasację jako oczywiście bezzasadną.

[M. T.]

[ms]